ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಪಾರಂಪರಿಕ ಅರಣ್ಯವಾಸಿಗಳ (ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಮಾನ್ಯತೆ) ಕಾಯಿದೆ 2006

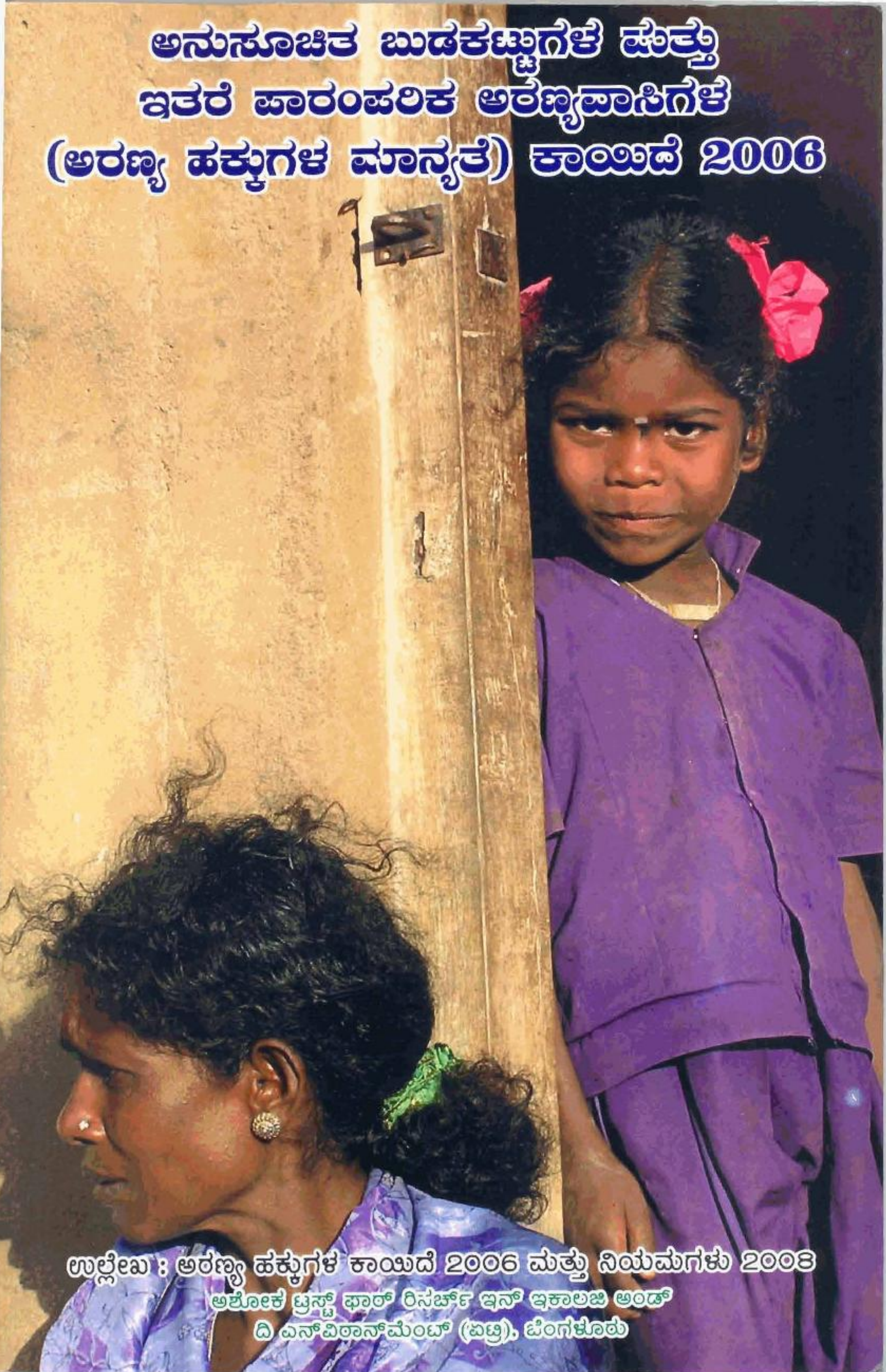

ಉಲ್ಲೇಖ : ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಕಾಯಿದೆ 2006 ಮತ್ತು ನಿಯಮಗಳು 2008

ಅಶೋಕ ಟ್ರಸ್ಟ್ ಫಾರ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್ ಇಕಾಲಜಿ ಅಂಡ್
ದಿ ಎನ್‌ವಿರಾನ್‌ಮೆಂಟ್ (ಏಟ್ರಿ), ಬೆಂಗಳೂರು

ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಕಾಯಿದೆ 2006 ಮತ್ತು ನಿಯಮ 2008 ರ ಕೈಪಿಡಿ

ಮೂಲ ಮಾಹಿತಿಗಳು

ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಪಾರಂಪರಿಕ ಅರಣ್ಯವಾಸಿಗಳ
(ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಮಾನ್ಯತೆ)
ಕಾಯಿದೆ 2006 ಮತ್ತು ನಿಯಮಗಳು 2008

ಡಾ. ಸಿದ್ದಪ್ಪ ಶೆಟ್ಟಿ. ಆರ್
ಸಿ. ಮಾದೇಗೌಡ
ಆರ್.ಪಿ. ಹರೀಶ

ಸಹಾಯ :
ಡಾ. ನಿತೀನ್ ರೈ, ಡಾ. ಗ್ಲಾಡ್ವಿನ್ ಜೋಸೆಫ್, ಶ್ರೀತಮ ಗುಪ್ತಬಯ,
ಸುಸ್ಮಿತ ಮಂಡಲ್, ಸಿ. ಮಾದಪ್ಪ, ಗಾಯತ್ರಿ. ಎಂ

ಚಿತ್ರಗಳು :
ಡಾ. ಸಿದ್ದಪ್ಪ ಶೆಟ್ಟಿ. ಆರ್

ಚಿತ್ರ ವಿನ್ಯಾಸ :
ನಿಖಿತ ಜೈನ್

ATREE
Ashoka Trust for Research in
Ecology and the Environment
www.atree.org

ಅಶೋಕ ಟ್ರಸ್ಟ್ ಫಾರ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್ ಇಕಾಲಜಿ ಅಂಡ್ ದಿ
ಎನ್‌ವಿರಾನ್‌ಮೆಂಟ್ (ಏಟ್ರಿ)
ಬೆಂಗಳೂರು

ಪರಿಚಯ

ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿ ಕಾಡಿನ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ನಂಬಿ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಕುಟುಂಬಗಳ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗಿದ್ದ ಕಾಡು ಮತ್ತು ಅವರ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು, ಸರ್ಕಾರವು ಕಾಡನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ಕಾಯಿದೆ ಮತ್ತು ಕಾನೂನುಗಳ ಮೂಲಕ ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಈ ಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಕಾಡನ್ನೇ ಜೀವನಾಧಾರವೆಂದು ನಂಬಿದ್ದ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ಹಲವಾರು ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳ ಮೂಲಕ ಕಾಡು ಮತ್ತು ಅದರ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ನಶಿಸದಂತೆ ಬೆಳೆಸಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಲ್ಲಿ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪದ್ಧತಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಅತಿಮುಖ್ಯವೆಂದು ಮನಗಂಡು, ಸರ್ಕಾರವು ಕೆಲವು ಕಾಯಿದೆ ಮತ್ತು ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿರುವ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಸಮುದಾಯ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಪಾರಂಪರಿಕ ಅರಣ್ಯ ವಾಸಿಗಳ (ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಮಾನ್ಯತೆ) ಕಾಯಿದೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಅರಣ್ಯ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಬಳಸಿ ಮತ್ತು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಬರಿ ಸರ್ಕಾರ ಅಥವಾ ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ಕಾಡಿನ ಸಂಪತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತರಾಗಿರುವ ಅರಣ್ಯ ಅವಲಂಬಿತ ಜನರ ಪೂರ್ಣ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಗಳು ಮುಖ್ಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊಂದಿದ್ದು, ಆಗಾಗ್ಗೆ ಕಾಯಿದೆ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯ ವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಮತ್ತು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ದಿನಾಂಕ 1.1.2008 ರಂದು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಸಚಿವಾಲಯವು ಅರಣ್ಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಮೇಲಿನ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ತಲ

ತಲಾಂತರಗಳಿಂದ ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ, ಅವಲಂಬಿತ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಕೊಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು.

ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಸಮುದಾಯ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಪಾರಂಪರಿಕ ಅರಣ್ಯ ವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಆಗಿರುವ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಲು, ಅವರು ತಲ ತಲಾಂತರಗಳಿಂದ ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ನೆಲೆ, ಅರಣ್ಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಮತ್ತು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಜ್ಞಾನದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ಗುರುತಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಸುಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಜೊತೆಗೆ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಈ ಕಾಯಿದೆ ಮತ್ತು ಕಾನೂನನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರುವ ಮೂಲಕ ಆದಿವಾಸಿ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಅರಣ್ಯವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಪಲಾನುಭವಿಗಳಿಗೆ ತಲುಪಿಸಲು ಮತ್ತು ಸರಿಯಾಗಿ ಜಾರಿಗೆ ತರಲು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ (ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿ, ಗ್ರಾಮಸಭೆ) ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲು ಗ್ರಾಮ, ವಿಭಾಗ, ಜಿಲ್ಲಾ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಮಿತಿಗಳು ಇರುತ್ತವೆ.

ಅರಣ್ಯ ಭೂಮಿಯ ಹಕ್ಕು

ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಸಮುದಾಯ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಪಾರಂಪರಿಕ ಅರಣ್ಯ ವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ, ಯಾರು ಡಿಸೆಂಬರ್ 13, 2005 ಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಸ್ವತಃ ಬಳಕೆಗಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಅಥವಾ ಎಕರೆ ಅರಣ್ಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೋ, ಅಷ್ಟು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವ ಹಕ್ಕು. ಅಂದರೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅರ್ಧ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅರ್ಧ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಅಥವಾ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಒಂದು ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಒಂದು ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಅಥವಾ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಐದು ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಹೆಕ್ಟೇರ್‌ಗೆ ಮಾತ್ರ ಪಟ್ಟಾ ಸಿಗುವ ಅವಕಾಶವಿರುತ್ತದೆ, ಕಾಯಿದೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಗರಿಷ್ಟ ನಾಲ್ಕು ಹೆಕ್ಟೇರ್‌ಗೆ (10 ಎಕರೆ) ಮಾತ್ರ ಪಟ್ಟಾ (ಹಕ್ಕು) ಪಡೆಯುವ ಅವಕಾಶವಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಭೂಮಿಯು ಕುಟುಂಬದ ಗಂಡ

ಹೆಂಡತಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಾ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಈ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಈ ಭೂಮಿಯ ಹಕ್ಕು ಬರುತ್ತದೆ.

ವಿವಾದಿತ ಮತ್ತು ಗುತ್ತಿಗೆ ಅರಣ್ಯ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ಹಕ್ಕು

ಡಿಸೆಂಬರ್ 13, 2005 ಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಗರಿಷ್ಟ ನಾಲ್ಕು ಹೆಕ್ಟೇರ್ (10 ಎಕರೆ) ವರೆಗೆ ಯಾವುದೇ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ವಿವಾದದಲ್ಲಿರುವ ಭೂಮಿ ಅಥವಾ ಸರ್ಕಾರವು ಅರಣ್ಯ ಜಮೀನುಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಗುತ್ತಿಗೆಗಳು ಅಥವಾ ಮಂಜೂರಾತಿಗಳನ್ನು ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ.

ಪುನರ್ ವಸತಿಯ ಹಕ್ಕು

ಡಿಸೆಂಬರ್ 13, 2005 ಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಸಮುದಾಯ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಪಾರಂಪರಿಕ ಅರಣ್ಯ ವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಅವರ ಪುನರ್ ವಸತಿಯ ಕಾನೂನು ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಜಾರಿಮಾಡಿದೆ, ಯಾವುದೇ ವಿಧದ ಅರಣ್ಯ ಭೂಮಿಯಿಂದ ಕಾನೂನು ಬಾಹಿರವಾಗಿ ಹೊರಹಾಕಿರುವ ಅಥವಾ ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಿರುವ ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಪರ್ಯಾಯ ಜಮೀನೂ ಅಥವಾ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪುನರ್‌ವಸತಿಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

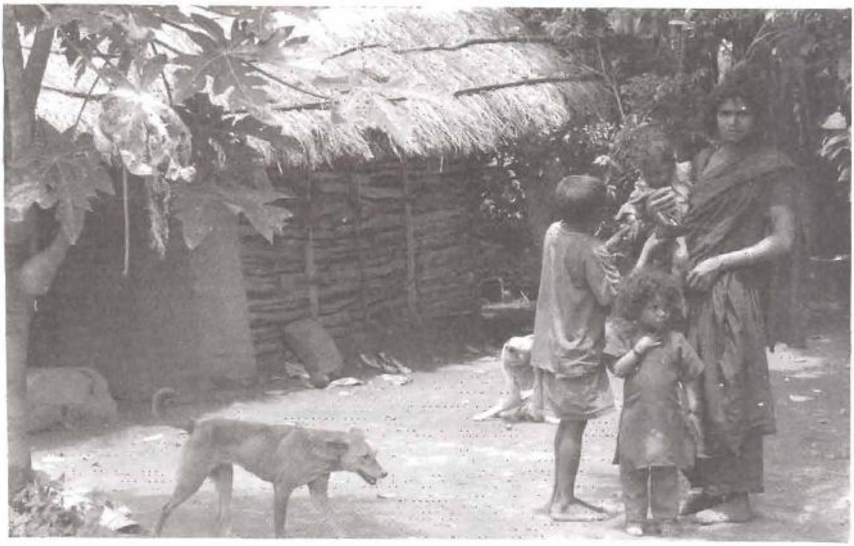

ಸಾಕ್ಷಿ ಮತ್ತು ದಾಖಲೆಗಳು

ಈ ಮೇಲೆ ಸೂಚಿಸಿರುವ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು 'ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ' ಎಂಬುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಾಧಾರಗಳು ಮತ್ತು ನಾವು ಈ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಡಿಸೆಂಬರ್ 13, 2005 ಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು 'ನನ್ನ ಅನುಭವದಲ್ಲಿದೆ' ಎಂಬುವುದಕ್ಕೆ ಪುರಾವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು.

ಅಂತಹ ಸಾಕ್ಷಿಗಳು ಅಥವಾ ದಾಖಲಾತಿಗಳು

1. ಮತದಾರರ ಗುರುತು ಪತ್ರ.
2. ಪಡಿತರ ಚೀಟಿ.
3. ಮನೆ ಕಂದಾಯ ರಸೀದಿ.

ಪುರಾವೆಗಳು

1. ಮನೆ ಅಥವಾ ಗುಡಿಸಲು.
2. ಒಡ್ಡು , ಸಮತಟ್ಟು ಅಥವಾ ಚಿಕ್ಕ ಅಣೆಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿರುವುದು.
3. ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಆದೇಶಗಳು.
4. ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ದಂಡದ ರಸೀದಿಗಳು.
5. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ದಾಖಲೆಗಳು.

6. ಸರ್ಕಾರದ ರಾಜ್ಯ ಪತ್ರ.
7. ಗಣತಿ, ಅಂತಹ ಸರ್ಕಾರಿ ದಾಖಲೆಗಳು.
8. ನಕಾಶೆಗಳು. ಕ್ರಿಯಾ ಯೋಜನೆಗಳು, ಹಿರಿಯರ ಹೇಳಿಕೆಗಳು
9. ಉಪಗ್ರಹ ಚಿತ್ರ. ಬಾವಿಗಳು, ಸಮಾದಿಗಳು, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಳಗಳು
10. ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯ ಅಥವಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಯೋಜನೆಗಳು.
11. ಅರಣ್ಯ ವಿಚಾರಣಾ ವರದಿಗಳು. ಕಿರು ಅರಣ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣ ಸ್ಥಳಗಳು,
12. ಸರ್ಕಾರವು ರಚಿಸಿದ ಸಮಿತಿ ಅಥವಾ ಆಯೋಗಗಳ ವರದಿಗಳು.
13. ಸರ್ಕಾರಿ ಆದೇಶಗಳು, ಸಂಶೋಧನ ವರದಿಗಳು, ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು, ಕೆರೆ, ಝರಿ
14. ಅಧಿಸೂಚನೆಗಳು, ಸುತ್ತೋಲೆಗಳು ಅಥವಾ ಮೋಜಣಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಅರ್ಜಿ ನಮೂನೆ ಮತ್ತು ಮೋಜಣಿ ತಯಾರಿಕೆ

ಕನಿಷ್ಟ ಎರಡು ಸಾಕ್ಷಾಧಾರ ಮತ್ತು ಎರಡು ಪುರಾವೆಗಳೊಂದಿಗೆ **'ಅರ್ಜಿ ನಮೂನೆ-ಎ'** ನಲ್ಲಿ ಸ್ವ ವಿವರಗಳನ್ನು ಭರ್ತಿಮಾಡಿ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಮಿತಿ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನೊಂದಿಗೆ ಠರಾವು ತಯಾರು ಮಾಡಲು ಸಹಕರಿಸಬೇಕು.

ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಒಡೆತನ ಮತ್ತು ಬಳಸುವ ಹಕ್ಕುಗಳು

ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಸಮುದಾಯ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಪಾರಂಪರಿಕ ಅರಣ್ಯ ವಾಸಿಗಳು ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಕ್ಕುಗಳಾದ,

ಅ) ಗ್ರಾಮದ ಒಳಗೆ ಮತ್ತು ಹೊರಗೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಣ್ಣ ಕಿರು ಅರಣ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ, ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಅಥವಾ ವಿಲೇವಾರಿ (ಮಾರಾಟ) ಮಾಡುವ ಹಕ್ಕು, ಇವುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿನಗಾಡಿ, ಸೈಕಲ್ ಮತ್ತು ಒರೆಗಳ ಮೂಲಕ ಹೊತ್ತು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ ಮಾಲೀಕತ್ವ ಹೊಂದುವ ಹಕ್ಕು.

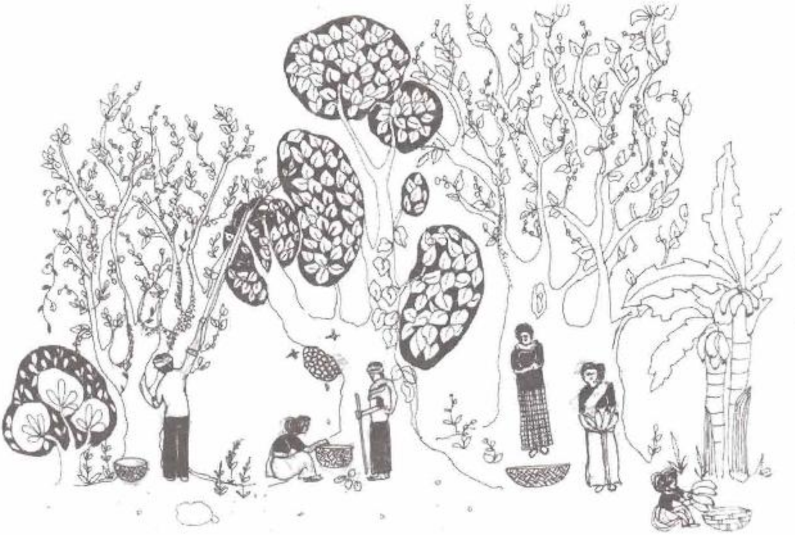

ಆ) ಮೀನು ಹಾಗೂ ಜಲಚರ ಇತರೆ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು, ಜಾನುವಾರುಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸುವ (ನೆಲೆಸಿರುವ ಮತ್ತು ವಲಸೆ ಬಂದಿರುವ) ಅಲೆಮಾರಿ ಮತ್ತು ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವ, ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಅಥವಾ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವ ಹಕ್ಕುಗಳು.

ಇ) ಸಮುದಾಯ ಅರಣ್ಯ, ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು, ನೆಡುತೋಪು, ಸ್ಮಶಾನಗಳ ಒಡೆತನದ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ಈ) ಪ್ರಾಚೀನ ಬುಡುಕಟ್ಟು ಸಮೂಹಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಪೂರ್ವ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ವಸತಿ ಮತ್ತು ವಾಸಸ್ಥಳದ ಹಕ್ಕುಗಳು.

ಉ) ಕೋರಿಕೆಗಳು ವಿವಾದಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುವ ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಹೆಸರಿನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ವಿವಾದಿತ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿಯ ಅಥವಾ ಅದರ ಮೇಲಿನ ಹಕ್ಕುಗಳು.

ಊ) ಯಾವುದೇ ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯ

ಸರ್ಕಾರ ಅರಣ್ಯ ಜಮೀನುಗಳ ಮೇಲಿನ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಪಟ್ಟಾಗಳು ಅಥವಾ ಗುತ್ತಿಗೆ ಅಥವಾ ಮಂಜೂರಾತಿಗಳ ಪರಿವರ್ತನೆ ಹಕ್ಕುಗಳು.

ಖ) ಅರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಅರಣ್ಯ ಗ್ರಾಮಗಳು ಹಳೆಯ ನೆಲಸು ಪ್ರದೇಶಗಳು, ಮೋಜಿಣಿ ಮಾಡದ ಗ್ರಾಮಗಳು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಕಂದಾಯ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಹಕ್ಕು.

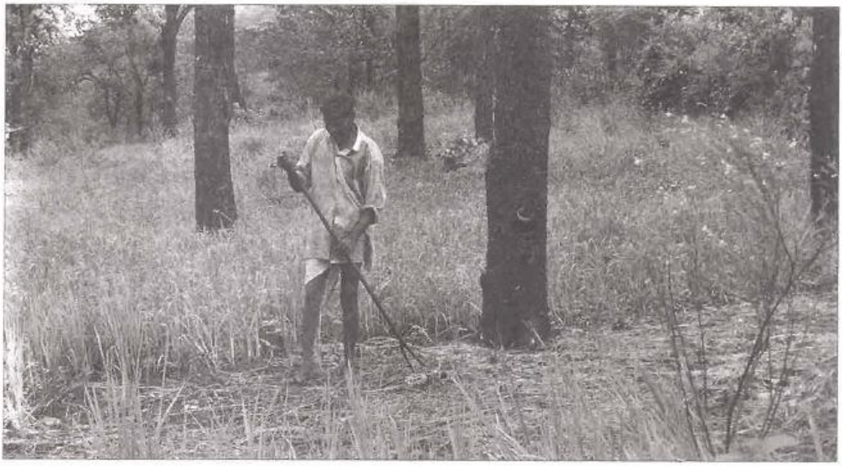

ಸಮುದಾಯದ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಹಕ್ಕು ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಲು ಸಾಕ್ಷಿ ಮತ್ತು ದಾಖಲೆಗಳು

1. ಸಂಶೋಧನಾ ಅಧ್ಯಯನಗಳು.
2. ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ದಾಖಲೀಕರಣ.
3. ನಕಾಶೆಗಳಂತಹ ದಾಖಲೆಗಳು ಅಥವಾ ಬಾವಿಗಳು.
4. ಸ್ಮಶಾನಗಳು.
5. ಪವಿತ್ರ ಪುರಾತನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸ್ಥಾಪನೆಗಳು.
6. ಹಕ್ಕುದಾರರ ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರೆ ಹಿರಿಯರ ಲಿಖಿತ ಹೇಳಿಕೆಗಳು.
7. ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲುಗಳು.
8. ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಪ್ರದೇಶ.

9. ಕಿರು ಅರಣ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಪ್ರದೇಶ.
10. ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಕೆರೆಗಳು ಮತ್ತು ಇತರೆ ನೀರಿನ ಮೂಲಗಳು.

ಅರ್ಜಿ ನಮೂನೆ ಮತ್ತು ಮೋಜಣಿ ತಯಾರಿಕೆ

ಕನಿಷ್ಟ ಎರಡು ಸಾಕ್ಷಾಧಾರ ಮತ್ತು ಪುರಾವೆಗಳೊಂದಿಗೆ 'ಅರ್ಜಿ ನಮೂನೆ-ಬಿ' ನಲ್ಲಿ ಸ್ವ-ವಿವರಗಳನ್ನು ಭರ್ತಿಮಾಡಿ ಅರಣ್ಯಸಮಿತಿ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನೊಂದಿಗೆ ಮೋಜಣಿ ತಯಾರು ಮಾಡಲು ಸಹಕರಿಸಬೇಕು.

ಸಮುದಾಯದ ಅರಣ್ಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಿಸುವ ಹಕ್ಕುಗಳು

ಅ) ಸುಸ್ಥಿರ ಬಳಕೆಗಾಗಿ ಸಮುದಾಯವು ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವ ಯಾವುದೇ ಸಮುದಾಯದ ಅರಣ್ಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ, ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ, ಪುನರುತ್ಪಾದಿಸುವ ಅಥವಾ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡುವ ಹಕ್ಕು.

ಆ) ಜೈವಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಭೌದ್ಧಿಕ ಆಸ್ತಿ ಮತ್ತು ಪಾರಂಪರಿಕ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಇರುವ ಸಮುದಾಯದ ಹಕ್ಕು.

ಇ) ವನ್ಯಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಬೇಟೆಯಾಡುವ ಪಾರಂಪರಿಕ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ರೂಢಿಗತವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಯಾವುದೇ ಇತರ ಪಾರಂಪರಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳು.

ಸರ್ಕಾರವು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಗ್ರಾಮದ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಾದ; ಶಾಲೆ, ಆಸ್ಪತ್ರೆ, ಅಂಗನವಾಡಿ, ನ್ಯಾಯ ಬೆಲೆ ಅಂಗಡಿ, ವಿದ್ಯುತ್ ಕಂಬ, ದೂರವಾಣಿ ಸಂಪರ್ಕಗಳು, ಕೆರೆಗಳು, ನೀರಿನ ಸೌಕರ್ಯಗಳು, ರಸ್ತೆ, ಸಮುದಾಯ ಕೇಂದ್ರ, ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಕಾಲುವೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಈ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಅ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅಥವಾ ನಿರ್ಮಿಸಲು ಒಂದು ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು ಆದರೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಹೆಕ್ಟೇರ್‌ಗೆ 75 ಮರಗಳನ್ನು ಮೀರದಂತೆ ಕಡಿಯುವುದಕ್ಕಷ್ಟೆ ಅವಕಾಶವಿರುತ್ತದೆ.

ಸಮುದಾಯದ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಿಸುವ ಹಕ್ಕು ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಲು ಸಾಕ್ಷಿ ಮತ್ತು ದಾಖಲೆಗಳು

1. ಸಂಶೋಧನಾ ಅಧ್ಯಯನಗಳು.
2. ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ದಾಖಲೀಕರಣ.
3. ನಕಾಶೆಗಳಂತಹ ದಾಖಲೆಗಳು.
4. ಬಾವಿಗಳು.
5. ಸ್ಮಶಾನಗಳು.
6. ಪವಿತ್ರ ಪುರಾತನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸ್ಥಾಪನೆಗಳು.
7. ಹಕ್ಕುದಾರರ ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರೆ ಹಿರಿಯರ ಲಿಖಿತ ಹೇಳಿಕೆಗಳು.
8. ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲುಗಳು.
9. ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಪ್ರದೇಶ.
10. ತಿನ್ನಲರ್ಹ ಕಾಡುಹಣ್ಣುಗಳು.
11. ಕಿರು ಅರಣ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಪ್ರದೇಶ.
12. ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಕೆರೆಗಳು ಮತ್ತು
13. ಇತರೆ ನೀರಿನ ಮೂಲಗಳು.

ಅರ್ಜಿ ನಮೂನೆ ಮತ್ತು ಠರಾವು ತಯಾರಿಕೆ

ಕನಿಷ್ಟ ಎರಡು ಸಾಕ್ಷ್ಯಾಧಾರ ಮತ್ತು ಪುರಾವೆಗಳೊಂದಿಗೆ **'ಅರ್ಜಿ ನಮೂನೆ-ಬಿ'** ನಲ್ಲಿ ಸ್ವ ವಿವರಗಳನ್ನು ಭರ್ತಿಮಾಡಿ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಮಿತಿ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನೊಂದಿಗೆ ಠರಾವು ತಯಾರು ಮಾಡಲು ಸಹಕರಿಸಬೇಕು.

ಪಂಚಾಯಿತಿ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳ ಪಾತ್ರ

ಈ ಕಾಯಿದೆ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಸೂಕ್ತ ಫಲಾನುಭವಿಗಳಿಗೆ ತಲುಪಲು ಪಂಚಾಯಿತಿ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳ ಪಾತ್ರ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದ್ದು.

ಗ್ರಾಮಸಭೆಯ ದಿನಾಂಕ ನಿಗದಿಗೊಳಿಸುವುದು,

ಗ್ರಾಮದ ಎಲ್ಲಾ ವಯಸ್ಕರು ಭಾಗವಹಿಸುವಂತೆ ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದು,

ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಗಳಿಗೆ ಮುಕ್ತ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುವುದು,

ಸಭೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವುದು,

ಕಾನೂನಿನ ಪ್ರಕಾರ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸುವುದು,

ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಮಿತಿಯು ಸಮೀಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ವರದಿಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಖಾತರಿ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು,

ತಯಾರಿಸಿದ ಯೋಜಣೆಗಳನ್ನು ಉಪ-ವಿಭಾಗ ಸಮಿತಿಗೆ ಕೂಲಂಕುಷವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಕಳುಹಿಸುವುದು, ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮುಖ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಇವರಿಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

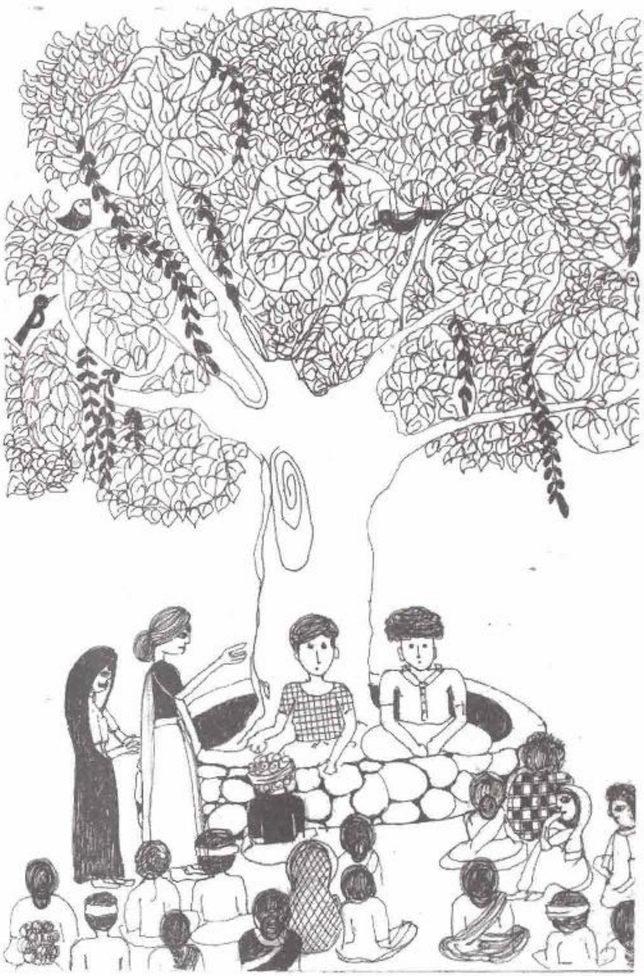

ಗ್ರಾಮಸಭಾ

ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿಯು ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ಅದರ ಪ್ರಥಮ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸದಸ್ಯರುಗಳ ಪೈಕಿ ಹತ್ತಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಿರದ ಹದಿನೈದಕ್ಕೆ ಮೀರದಂತೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಚುನಾಯಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೊನೆ ಪಕ್ಷ ಮೂರನೇ ಒಂದು ಭಾಗದಷ್ಟು ಸದಸ್ಯರು ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು:

(1) ಪರಂತು ಅಥವಾ ಸದಸ್ಯರ ಮೂರನೇ ಒಂದು ಭಾಗದಷ್ಟು ಮಹಿಳಾ ಸದಸ್ಯರಿರತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ಪರಂತು, ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಸದಸ್ಯರಿಲ್ಲದಿರುವಲ್ಲಿ ಕೊನೆ ಪಕ್ಷ ಅಂಥ ಸದಸ್ಯರ ಮೂರನೇ ಒಂದು ಭಾಗದಷ್ಟು ಮಹಿಳಾ ಸದಸ್ಯರಿರತಕ್ಕದ್ದು.

(2) ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಮಿತಿಯು, ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಣಯಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಉಪ ವಿಭಾಗೀಯ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಗೆ ತಿಳಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

(3) ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಮಿತಿಯ ಒಬ್ಬ ಸದಸ್ಯನು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕಿನ ಕ್ಲೇಮುದಾರನು ಸಹ ಆಗಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಅವನು ಆ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಿತಿಗೆ ತಿಳಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ಅವನ ಕ್ಲೇಮನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸುವಾಗ ಪರಿಶೀಲನಾ ವ್ಯವಹರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸತಕ್ಕದಲ್ಲ.

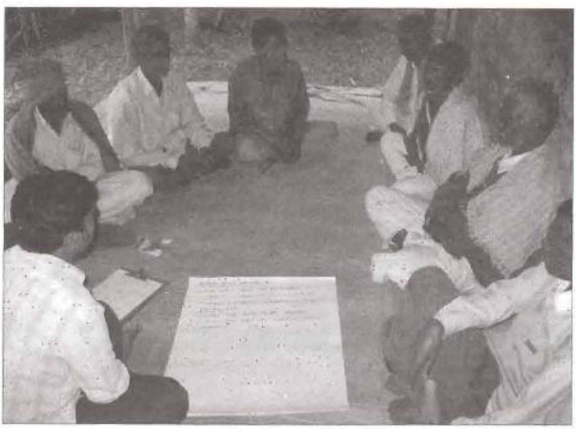

(4) ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಯ ಪ್ರಕಾರ್ಯಗಳು – (1) ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಯು:–

(ಎ) ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸತಕ್ಕದ್ದು, ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕ್ಲೇಮುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ಚುನಾವಣೆಯನ್ನು ನಡೆಸತಕ್ಕದ್ದು.

(ಬಿ) ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಕ್ಲೇಮುದಾರರ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಆದೇಶದ ಮೂಲಕ ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದಾದಂತೆ ಕ್ಲೇಮುದಾರರ ಮತ್ತು ಅವರ ಕ್ಲೇಮುಗಳ ಅಂತಹ ವಿವರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುವ ಒಂದು ರಿಜಿಸ್ಟರನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಬರತಕ್ಕದ್ದು.

(ಸಿ) ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಹಿತಾಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳಿಗೆ ಮುಕ್ತ ಅವಕಾಶ ನೀಡಿದ ತರುವಾಯ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಕ್ಲೇಮಿನ ಮೇಲೆ ಠರಾವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ಉಪ ವಿಭಾಗೀಯ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಗೆ ಅದನ್ನು ಕಳುಹಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

(ಡಿ) ಅಧಿನಿಯಮದ 4ನೇ ಪ್ರಕರಣದ (2) ನೇ ಉಪ ಪ್ರಕರಣದ (ಇ) ಖಂಡದ ಮೇರೆಗೆ ಪುನರ್ವಸತಿ ಪ್ಯಾಕೇಜುಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತ ಠರಾವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು

(ಇ) ಅಧಿನಿಯಮ 5ನೇ ಪ್ರಕರಣದ ಉಪಬಂಧಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವನ್ಯಜೀವಿ, ಅರಣ್ಯ ಮತ್ತು ಜೀವಿವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ತನ್ನ ಸದಸ್ಯರ ಪೈಕಿಯಿಂದ ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

(2) ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಯ ಕೋರಂ ಅಂತಹ ಗ್ರಾಮಸಭೆಯ ಸರ್ವ ಸದಸ್ಯರ ಮೂರನೇ ಎರಡು ಭಾಗಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಿರತಕ್ಕದಲ್ಲ ಪರಂತು, ಯಾವುದೇ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು ಮತ್ತು ಅನುಸೂಚಿತವಲ್ಲದ

ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳುಳ್ಳ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಿದ್ದಾಗ, ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟು, ಪ್ರಾಚೀನ ಬುಡಕಟ್ಟು ಗುಂಪುಗಳ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಪೂರ್ವ ಸಮುದಾಯಗಳ ಸದಸ್ಯರು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾಗತಕ್ಕದ್ದು.

(3) ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗೆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳ ಮೂಲಕ ಅವಶ್ಯಕ ನೆರವನ್ನು ಒದಗಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

*(2) **ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಮಿತಿಯು*** ಈ ಮುಂದಿನ ಪ್ರಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಸಭೆಗೆ ನೆರವು ನೀಡತಕ್ಕದ್ದು, ಅಂದರೆ:-

(i) ನಿರ್ಧಿಷ್ಟಪಡಿಸಿದ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ಲೇಮುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅಂತಹ ಕ್ಲೇಮುಗಳ ಸಮರ್ಥನೆಯನ್ನು ಲಗತ್ತಿಸಿದ ಸಾಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು, ಸ್ವೀಕೃತಿ ಪಡೆಯುವುದು ಮತ್ತು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು.

(II) ನಕ್ಷೆಗಳೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಕ್ಲೇಮುಗಳ ಮತ್ತು ಸಾಕ್ಷ್ಯದ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು.

(III) ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಕ್ಲೇಮುದಾರರ ಪಟ್ಟಿಯೊಂದನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು.

(IIII) ಈ ನಿಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಒದಗಿಸಲಾದಂತ ಕ್ಲೇಮುಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು.

(IIIII) ಕ್ಲೇಮಿನ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಬಗೆಗಿನ ತನ್ನ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮಸಭೆಯ ಪರ್ಯಾಲೋಚನೆಗಾಗಿ ಅದರ ಮುಂದೆ ಮಂಡಿಸುವುದು.

(3) ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ಲೇಮಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಮಿತಿಯು, ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ಲಿಖಿತ ಸ್ವೀಕೃತಿಯನ್ನು ನೀಡತಕ್ಕದ್ದು.

(4) ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಮಿತಿಯು, ಈ ನಿಯಮಗಳ ಅನುಬಂಧ 1 ರಲ್ಲಿ ಉಪಬಂಧಿಸಲಾದಂತೆ ನಮೂನೆ 'ಬಿ' ಯಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯದ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗಾಗಿ ಗ್ರಾಮ ಸಭೆ ಪರವಾಗಿ ಕ್ಲೇಮುಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

(5) ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಯು, (2)ನೇ ಉಪ ನಿಯಮದ (IIIII) ನೇ ಖಂಡದ ಮೇರೆಗೆ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ನೋಟೀಸು ನೀಡಿದ ತರುವಾಯ ಸಭೆ ಸೇರಿ, ಸೂಕ್ತ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಉಪ ವಿಭಾಗೀಯ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು.

(6) ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯು, ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ್ಯಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಯು ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿಯೂ ಸಹ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಬಹುದು.

12. ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಮಿತಿಯಿಂದ ಕ್ಲೇಮುಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನ :-

(1) ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಮಿತಿಯು, ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕ್ಲೇಮುದಾರನಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ ತರುವಾಯ,

(ಎ) ನಿವೇಶನ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ಸ್ಥಳದ ಮೇಲಿನ ಕ್ಲೇಮಿನ ಸ್ವರೂಪ, ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಾಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಖುದ್ದಾಗಿ ಸತ್ಯಾಪನೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು

(ಬಿ) ಕ್ಲೇಮುದಾರ ಮತ್ತು ಸಾಕ್ಷಿದಾರರಿಂದ ಯಾವುದೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಕ್ಷ್ಯ ಅಥವಾ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

(ಸಿ) ದನಗಾಯಿಗಳು ಮತ್ತು ಅಲೆಮಾರಿ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ನಿರ್ಧರಣೆಗಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಸದಸ್ಯರುಗಳು, ಸಮುದಾಯ ಅಥವಾ ಪಾರಂಪರಿಕ ಸಮುದಾಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಮೂಲಕವಾಗಲೀ ಸಲ್ಲಿಸಿದ, ಕ್ಲೇಮುಗಳನ್ನು ಅಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಮುದಾಯಗಳ ಅಥವಾ ಅದರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಹಾಜರಿರುವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಪನೆ ಮಾಡಲಾಗುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು.

(ಡಿ) ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕುಗಳ ನಿರ್ಧರಣೆಗಾಗಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಬುಡಕಟ್ಟು ಗುಂಪು ಅಥವಾ ಕೃಷಿ ಪೂರ್ವ ಸಮುದಾಯದ ಸದಸ್ಯರು ಅವರ ವಸತಿ ಹಕ್ಕಿನ ನಿರ್ಧರಣೆಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸಮುದಾಯ ಅಥವಾ ಪಾರಂಪರಿಕ ಸಮುದಾಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಕ್ಲೇಮನ್ನು ಅಂತಹ ಸಮುದಾಯಗಳು ಅಥವಾ ಅವರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಹಾಜರಿರುವಾಗ ಸತ್ಯಾಪನೆ ಮಾಡಲಾಗುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು.

(ಇ) ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲಂತ ಪ್ರಮುಖ ಭೂ ಗುರುತುಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ಲೇಮಿನ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

(2) ಆ ತರುವಾಯ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಮಿತಿಯು, ಕ್ಲೇಮಿನ ಮೇಲಿನ ತನ್ನ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಯ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕಾಗಿ ಅದನ್ನು ಗ್ರಾಮಸಭೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು.

(3) ಬೇರೊಂದು ಗ್ರಾಮದ ಪಾರಂಪರಿಕ ಅಥವಾ ರೂಢಿಗತವಾದ ಗಡಿಭಾಗಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ವಿವಾದಿತ ಕ್ಲೇಮುಗಳಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ಒಂದು ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗ್ರಾಮಸಭೆಗಳು ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಳ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಮಿತಿಗಳು ಅಂಥ ಕ್ಲೇಮುಗಳ ಉಪಭೋಗದ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ನೀಡಲು ಜಂಟಿಯಾಗಿ ಸಭೆ ಸೇರತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಳಿಗೆ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಲಿಖಿತದಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಪರಂತು, ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಳು ವಿವಾದಿತ ಕ್ಲೇಮುಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾಗದಿದ್ದರೆ ಅದರ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕಾಗಿ ಅದನ್ನು ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಯಿಂದ ಉಪ ವಿಭಾಗೀಯ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

(4) ಮಾಹಿತಿ, ದಾಖಲೆಗಳು ಅಥವಾ ದಸ್ತಾವೇಜುಗಳಿಗಾಗಿ ಗ್ರಾಮ ಸಭೆ ಅಥವಾ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಮಿತಿಯು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಲಿಖಿತದ ಕೋರಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳು, ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರ ಗ್ರಾಮಸಭೆ ಅಥವಾ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಮಿತಿಗೆ ಅದರ ಅಧಿಪ್ರಮಾಣಿತ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯವಾದರೆ, ಅಧಿಕೃತ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಮೂಲಕ ಅದರ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಣಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು. ಗ್ರಾಮಸಭೆಯು ಈ ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಜಾರಿಗೆ ತರಲು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಂಚಾಯಿತಿಯಡಿ ಬರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದ ವಯಸ್ಕರೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ನೆಡೆಸುವ ಸಭೆಯಾಗಿದೆ. ಮಹಿಳೆಯರನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿರುತ್ತದೆ.

ಈ ಸಭೆಯನ್ನು ನೆಡೆಸುವ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ, ಗ್ರಾಮದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕುಟುಂಬದ ವಯಸ್ಕರೆಲ್ಲ ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಗ್ರಾಮದ, ಸಮುದಾಯದ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸಂಬಂದಿಸಿದ ಅರಣ್ಯ ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಮೇಲಿನ ಹಕ್ಕುಗಳು, ಸುಸ್ಥಿರ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮಸಭೆಯು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

1. ಹಕ್ಕು ಕೋರಿಕೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದು.
2. ಮೊದಲ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ಚುನಾಯಿಸುವುದು.
3. ಅರಣ್ಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಹಕ್ಕು, ಸುಸ್ಥಿರ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು.

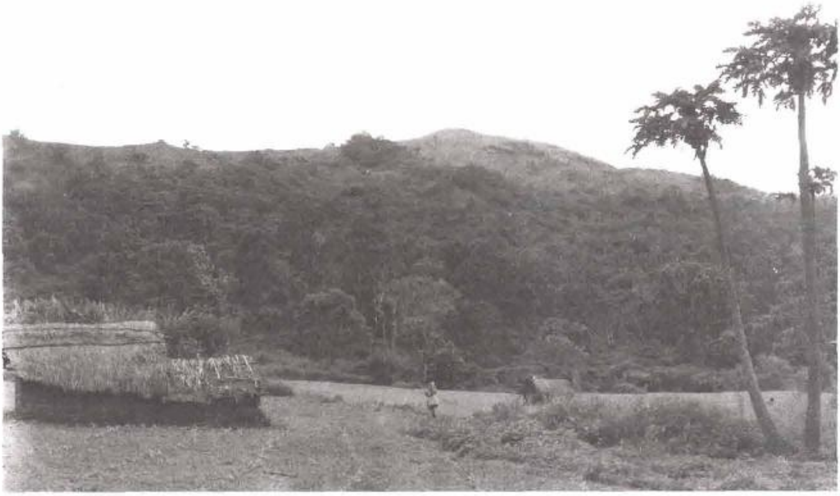

ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಮಿತಿ

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗ್ರಾಮಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಮಿತಿಯು ಇರುತ್ತದೆ. ಇದು ಕನಿಷ್ಟ 10 ರಿಂದ ಗರಿಷ್ಟ 15 ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಒಂದು ಸಮಿತಿಯಾಗಿದ್ದು. ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಗ್ರಾಮಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯವರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ 1/3 ಭಾಗದಷ್ಟು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ, 1/3 ಭಾಗದಷ್ಟು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡರಲ್ಲದ ಸದಸ್ಯರು (ಸಂಖ್ಯೆಯು ಸಮುದಾಯದ ಕುಟುಂಬಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿರಬೇಕು) ಮತ್ತು 1/3 ಭಾಗದಷ್ಟು ಮಹಿಳಾ ಸದಸ್ಯರುಗಳು ಇರುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಸಮಿತಿಯು ಕೆಳಗಿನ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ;

1. ಹಕ್ಕುದಾರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದ ಪಟ್ಟಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು.
2. ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುವುದು.
3. ಮೂಲ ಆದಿವಾಸಿ ಸಂಘಗಳು ಅಥವಾ ಆದಿ ಕೃಷಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕು ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಬಗೆಹರಿಸುವುದು.
4. ಗ್ರಾಮಸಭೆಗಳಾದ್ಯಂತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿದ್ದರೆ ಬಗೆಹರಿಸುವುದು.
5. ಪುರಾವೆ ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಪಲಾನುಭವಿಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು.

ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುದಾರರ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು

ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುದಾರರು ಯಾವ ಅರಣ್ಯಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೋ ಆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವ ಗ್ರಾಮಸಭೆಗೆ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಮಟ್ಟದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ದಂಢಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಈ ಕಾಯಿದೆಯಡಿ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ.

1 ಕಾಡು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು, ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತು ಜೈವಿಕವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು.

2 ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು, ನೀರಿನ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಇತರ ಜೀವಿಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

3 ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಅರಣ್ಯವಾಸಿಗಳು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಪಾರಂಪರಿಕ ಅರಣ್ಯವಾಸಿಗಳ ವಾಸಸ್ಥಳವನ್ನು ಅವರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಸಹಜ ಪರಂಪರೆಗೆ ಅಡಚಣೆಯಾಗದಂತೆ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಸುವುದು.

4 ಸಮುದಾಯ ಅರಣ್ಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಬಳಕೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಮತ್ತು ವನ್ಯಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು, ಅರಣ್ಯ ಮತ್ತು ಜೈವಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಯಾವುದೇ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಂಡ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಈ ಮೇಲಿನ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರುವ ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳು ಪಾಲಿಸದಿದ್ದಾಗ ಕ್ರಮ ಜರುಗಿಸುವ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಿಸುವ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮಸಭೆಯೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅಧಿಕಾರ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

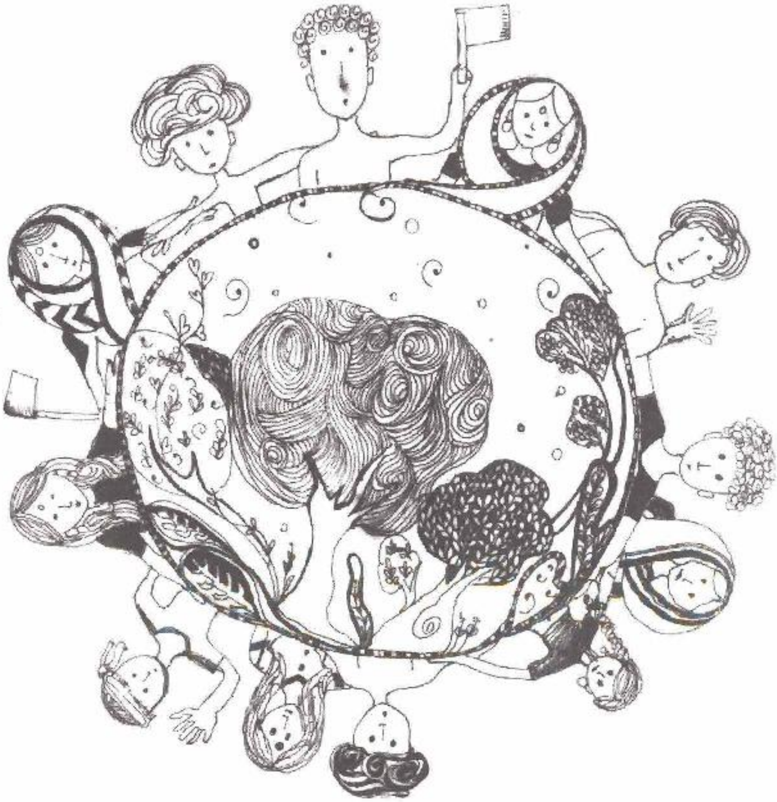

1. ಈ ಕಾಯಿದೆಗೆ ಕಾಲಮಿತಿಯೇನಾದರು ಇದೆಯೆ?

ಹೌದು, ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಮಿತಿ ರಚನೆಯಾದ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಒಳಗೆ ಹಕ್ಕುದಾರರು ಅರ್ಜಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸೂಕ್ತ ಸಾಕ್ಷಿ ಮತ್ತು ಪುರಾವೆಗಳನ್ನು ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಮಿತಿಯ ನೆರವಿನೊಂದಿಗೆ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಮೂಲಕ ಉಪ ವಿಭಾಗ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು.

೨. ಈ ಕಾಯಿದೆ ಯಾವ ಯಾವ ಅರಣ್ಯಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ?

ಈ ಕಾಯಿದೆ ಜಮ್ಮು ಮತ್ತು ಕಾಶ್ಮೀರವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ದೇಶದ ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾ ತರಹದ ಅರಣ್ಯಗಳು ಅಂದರೆ, ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟ ಅರಣ್ಯ, ವನ್ಯಜೀವಿ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಪ್ರದೇಶ, ಅಭಯಾರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಹಕ್ಕನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಉಪ – ವಿಭಾಗೀಯ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿ:

ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವು, ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸದಸ್ಯರಿರುವ ಉಪ ವಿಭಾಗೀಯ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸತಕ್ಕದ್ದು, ಎಂದರೆ:-

(ಎ) ಉಪ ವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರಿ ಅಥವಾ ಸಮಾನ ಅಧಿಕಾರಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

(ಬಿ) ಉಪ ವಿಭಾಗದ ಪ್ರಭಾರಿ ಅರಣ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ಅಥವಾ ಸಮಾನಾಧಿಕಾರಿ ಸದಸ್ಯರು

(ಸಿ) ಆದ್ಯತಾನುಸಾರ ಅರಣ್ಯ ವಾಸಿಗಳಾಗಿರುವ, ಅಥವಾ ಪ್ರಾಚೀನ ಬುಡಕಟ್ಟು ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಇಬ್ಬರು ಸದಸ್ಯರಿರತಕ್ಕ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತಿಯಿಂದ ನಾಮನಿರ್ದೇಶನಗೊಂಡ ವಿಭಾಗ ಅಥವಾ ತಹಶೀಲ್ ಮಟ್ಟದ ಪಂಚಾಯತಿಗಳ ಮೂವರು ಸದಸ್ಯರು ಮತ್ತು ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಸದಸ್ಯರಿಲ್ಲದಿರುವಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇತರ ಪಾರಂಪರಿಕ ಅರಣ್ಯ ವಾಸಿಗಳಾಗಿರುವ ಇಬ್ಬರು ಸದಸ್ಯರು ಮತ್ತು ಒಬ್ಬರು ಮಹಿಳಾ ಸದಸ್ಯರಿರತಕ್ಕದ್ದು, ಅಥವಾ ಸಂವಿಧಾನದ ಆರನೇ ಅನುಸೂಚಿಯಡಿ ಬರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೊನೆ ಪಕ್ಷ ಒಬ್ಬರು ಮಹಿಳಾ ಸದಸ್ಯರಿರುವ ಸ್ವಾಯತ್ತ ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್ತು ಅಥವಾ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಪರಿಷತ್ತು ಅಥವಾ ಇತರ ಸೂಕ್ತ ವಲಯ ವಿಭಾಗದಿಂದ ನಾಮನಿರ್ದೇಶನಗೊಂಡ ಮೂವರು ಸದಸ್ಯರು ಮತ್ತು

(ಡಿ) ಉಪ ವಿಭಾಗದ ಪ್ರಭಾರದಲ್ಲಿರುವ ಬುಡಕಟ್ಟು ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆಯ ಒಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿ ಅಥವಾ ಅಂತಹ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಲಭ್ಯವಾಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಬುಡಕಟ್ಟು ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಪ್ರಭಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿ; ಸದಸ್ಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ.

(6) **ಉಪ ವಿಭಾಗೀಯ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಯ ಪ್ರಕಾರ್ಯಗಳು**:- ಉಪ ವಿಭಾಗೀಯ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಯು,

(ಎ) ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿರುವ ಅಪರೂಪದ ಸಸ್ಯವರ್ಗ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ವನ್ಯಜೀವಿ, ಅರಣ್ಯ ಮತ್ತು ಜೀವಿ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಯ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಮತ್ತು ಇತರರ ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗೆ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

(ಬಿ) ಅರಣ್ಯ ಮತ್ತು ಕಂದಾಯ ಭೂಪಟಗಳು ಮತ್ತು ಮತದಾರರ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಗ್ರಾಮ ಸಭೆ ಅಥವಾ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಮಿತಿಗೆ ಒದಗಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

(ಸಿ) ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಳ ಎಲ್ಲಾ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

(ಡಿ) ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಳಿಗೆ ಒದಗಿಸಿದ ಭೂಪಟಗಳು ಮತ್ತು ವಿವರಗಳನ್ನು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

(ಇ) ಕ್ಲೇಮುಗಳ ಸತ್ಯಶೀಲತೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಳ ನಿರ್ಣಯಗಳು ಮತ್ತು ಭೂಪಟವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು.

(ಎಫ್) ಯಾವುದೇ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಳ ನಡುವಿನ ವಿವಾದಗಳನ್ನು ಚುನಾವಣೆ ಮಾಡಿ ನ್ಯಾಯ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು.

(ಜಿ) ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಳ ನಿರ್ಣಯಗಳಿಂದ ಬಾಧಿತರಾದ, ರಾಜ್ಯ ಏಜನ್ಸಿಗಳೂ ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಅಹವಾಲನ್ನು ಆಲಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಈ ಮೇಲಿನ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರುವ ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳು ಪಾಲಿಸದಿದ್ದಾಗ ಕ್ರಮ ಜರುಗಿಸುವ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಿಸುವ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮಸಭೆಯೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅಧಿಕಾರ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

(ಹೆಚ್) ಅಂತಹ ಉಪ ವಿಭಾಗೀಯ ಕ್ಲೇಮುಗಳಿಗಾಗಿ ಇತರ ಉಪ ವಿಭಾಗೀಯ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

(ಐ) ಸರ್ಕಾರಿ ದಾಖಲೆಗಳ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿದ ತರುವಾಯ ಉದ್ದೇಶಿತ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಕರಡು ದಾಖಲೆಯನ್ನು ವಿಭಾಗವಾರು ಅಥವಾ ತಹಶೀಲ್‌ವಾರು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸತಕ್ಕದ್ದು;

(ಜೆ) ಕ್ಲೇಮುಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾವಿತ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಕರಡು ದಾಖಲೆಯೊಂದಿಗೆ ಅಂತಿಮ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಉಪ ವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರಿಯ ಮೂಲಕ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಗೆ ಕಳುಹಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

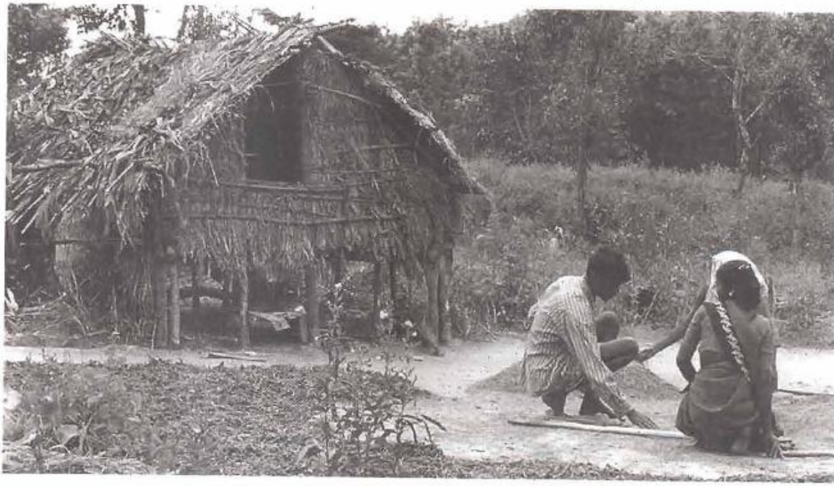

(ಕೆ) ಅಧಿನಿಯಮದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನಿಯಮದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾದ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅರಣ್ಯ ವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

(ಎಲ್) ಕ್ಲೇಮುದಾರರಿಗೆ, ಈ ನಿಯಮಗಳ ಅನುಬಂಧ 1 (ನಮುನೆ – ಎ ಮತ್ತು ನಮೂನೆ – ಬಿ)ದಲ್ಲಿ, ನೀಡಿರುವ ಕ್ಲೇಮುಗಳ ನಮೂನೆಯು ಸುಲಭವಾಗಿ ಮತ್ತು ಉಚಿತವಾಗಿ ದೊರಕುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು.

(ಎಂ) ಗ್ರಾಮ ಸಭಾದ ಸಭೆಗಳು ಅಗತ್ಯ ಕೋರಂನೊಂದಿಗೆ ಮುಕ್ತ ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತ ಹಾಗೂ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತವಾಗಿ ನಡೆಸುವುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು.

ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿ:

ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವು, ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸದಸ್ಯರಿರುವ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸತಕ್ಕದ್ದು, ಎಂದರೆ:-

(ಎ) ಜಿಲ್ಲಾ ಕಲೆಕ್ಟರು ಅಥವಾ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು.

(ಬಿ) ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಭಾಗೀಯ ಅರಣ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ಅಥವಾ ಅರಣ್ಯ ಉಪ ಸಂರಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿ, ಸದಸ್ಯರು.

(ಸಿ) ಅರಣ್ಯವಾಸಿಗಳಾಗಿರುವ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಚೀನ ಬುಡಕಟ್ಟು ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿದ ಇಬ್ಬರು ಸದಸ್ಯರಿರತಕ್ಕ, ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತಿಯಿಂದ ನಾಮ ನಿರ್ದೇಶನಗೊಂಡ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತಿಯ ಮೂವರು ಸದಸ್ಯರು, ಮತ್ತು ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಸದಸ್ಯರಿಲ್ಲದಿರುವಲ್ಲಿ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇತರ ಪಾರಂಪರಿಕ ಅರಣ್ಯವಾಸಿಗಳ ಇಬ್ಬರು ಸದಸ್ಯರು, ಮತ್ತು ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಮಹಿಳಾ ಸದಸ್ಯರಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು ಅಥವಾ ಸಂವಿಧಾನದ ಆರನೇ ಅನುಸೂಚಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯೊಳಗೆ ಬರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ, ಕೊನೆ ಪಕ್ಷ ಒಬ್ಬರು ಮಹಿಳಾ ಸದಸ್ಯರಿರುವ, ಸ್ವಾಯತ್ತ ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್ ಅಥವಾ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಪರಿಷತ್‌ನಿಂದ ನಾಮನಿರ್ದೇಶನಗೊಂಡ ಮೂವರು ಸದಸ್ಯರು, ಮತ್ತು

(ಡಿ) ಬುಡಕಟ್ಟು ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆಯ ಜಿಲ್ಲಾ ಪ್ರಭಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿ ಅಥವಾ ಅಂತಹ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಲಭ್ಯವಾಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಬುಡಕಟ್ಟು ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಪ್ರಭಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿ; ಸದಸ್ಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ

೮. **ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಯ ಕಾರ್ಯಗಳು**:

(ಎ) ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಯು (ಎ) ನಿಯಮ 6ರ (ಬಿ) ಖಂಡದ ಮೇರೆಗೆ ಅಗತ್ಯ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗೆ ಅಥವಾ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಮಿತಿಗೆ ಒದಗಿಸಲಾಗಿರುವುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು.

(ಬಿ) ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಲೇಮುಗಳನ್ನು, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಬುಡಕಟ್ಟು ಗುಂಪುಗಳು, ದನಗಾಹಿಗಳುಮತ್ತು ಅಲೆಮಾರಿ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳಿಗೆ ಕ್ಲೇಮುಗಳನ್ನು ಅಧಿನಿಯಮದ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಳುಹಿಸಲಾಗಿದೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

(ಸಿ) ಕ್ಲೇಮುಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಅನುಮೋದಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಉಪ ವಿಭಾಗೀಯ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಯು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

(ಡಿ) ಉಪ ವಿಭಾಗೀಯ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಯ ಆದೇಶಗಳಿಂದ ಬಾಧಿತರಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಅಹವಾಲುಗಳನ್ನು ಆಲಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

(ಇ) ಅಂತರ – ಜಿಲ್ಲಾ ಕ್ಲೇಮುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಇತರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳೊಡನೆ ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸಬೇಕು.

(ಎಫ್) ಹಕ್ಕು ದಾಖಲೆಯೂ ಸೇರಿದಂತೆ, ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸರ್ಕಾರಿ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವಿಕೆಗಾಗಿ ನಿರ್ದೇಶನಗಳನ್ನು ನೀಡತಕ್ಕದ್ದು.

(ಜಿ) ಅಂತಿಮಗೊಳಿಸಬಹುದಾದಂತ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ದಾಖಲೆಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು.

(ಹೆಚ್) ಅಧಿನಿಯಮದ ಮೇರೆಗೆ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಸ್ವಾಮ್ಯಗಳ ದಾಖಲೆಯ ಪ್ರಮಾಣಿತ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಈ ನಿಯಮಗಳ ಅನುಬಂಧ II ಮತ್ತು III ರಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಲಾದಂತೆ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕ್ಲೇಮುದಾರ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಳಿಗೆ ಒದಗಿಸಲಾಗಿದೆಂಬುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು.

9. ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣಾ ಸಮಿತಿ:

ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವು, ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸದಸ್ಯರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣಾ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸತಕ್ಕದ್ದು, ಎಂದರೆ,

(ಎ) ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ, ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

(ಬಿ) ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ, ಕಂದಾಯ ಇಲಾಖೆ, ಸದಸ್ಯರು

(ಸಿ) ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ, ಬುಡಕಟ್ಟು ಅಥವಾ ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆ, ಸದಸ್ಯರು

(ಡಿ) ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ, ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆ, ಸದಸ್ಯರು

(ಇ) ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ, ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್, ಸದಸ್ಯರು

(ಎಫ್) ಅರಣ್ಯಗಳ ಪ್ರಧಾನ ಮುಖ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿ, ಸದಸ್ಯರು

(ಜಿ) ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಸಲಹಾ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿಂದ ನಾಮ ನಿರ್ದೇಶನಗೊಂಡ, ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಸಲಹಾ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಮೂವರು ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಸಲಹಾ ಪರಿಷತ್ತು ಇಲ್ಲದಿರುವಲ್ಲಿ, ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ನಾಮ ನಿರ್ದೇಶನಗೊಳ್ಳಲು ಮೂವರು ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಸದಸ್ಯರು.

(ಹೆಚ್) ಆಯುಕ್ತರು, ಬುಡಕಟ್ಟು ಕಲ್ಯಾಣ ಅಥವಾ ತತ್ಸಮಾನ ಅಧಿಕಾರಿ – ಸದಸ್ಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು.

ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣಾ ಸಮಿತಿಯ ಕಾರ್ಯಗಳು :-

ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣಾ ಸಮಿತಿಯು,

(ಎ) ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಮಾನ್ಯತೆ ಮತ್ತು ನಿಹಿತತೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಲು ಮಾನದಂಡಗಳು ಮತ್ತು ಸೂಚಕಗಳನ್ನು ಯೋಜಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

(ಬಿ) ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಮಾನ್ಯತೆ, ಪರಿಶೀಲನೆ ಮತ್ತು ನಿಹಿತತೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು.

(ಸಿ) ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಮಾನ್ಯತೆ, ಪರಿಶೀಲನೆ ಮತ್ತು ನಿಹಿತತೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವರದಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸತಕ್ಕದ್ದು, ಮತ್ತು ನೋಡಲ್ ಏಜೆನ್ಸಿಯು ಕೇಳಬಹುದಾದಂಥ ವಿಚಾರ ಪಟ್ಟಿಗಳು ಮತ್ತು ವರದಿಗಳನ್ನು ನೋಡೆಲ್ ಎಜೆನ್ಸಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

(ಡಿ) ಅಧಿನಿಯಮದ 8ನೇ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಿದಂತಹ ನೋಟೀಸನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ನಂತರ, ಅಧಿನಿಯಮದ ಮೇರೆಗೆ ಸಂಬಂದಪಟ್ಟ ಪದಾಧಿಕಾರಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಸೂಕ್ತ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು.

(ಇ) ಅಧಿನಿಯಮದ 4ನೇ ಪ್ರಕರಣದ (2) ನೇ ಉಪ ಪ್ರಕರಣದ ಮೇರೆಗೆ ಪುನರ್ವಸತಿ ಬಗ್ಗೆ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸತಕ್ಕದ್ದು.

(1) ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಳು

(ಎ) ಕ್ಲೇಮುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ಈ ನಿಯಮಗಳ ಅನುಬಂದ – 1ರಲ್ಲಿ ಉಪಬಂಧಿಸಲಾದಂತೆ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ಲೇಮುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ಅಧಿಕೃತಗೊಳಿಸತಕ್ಕದ್ದು, ಮತ್ತು ಅಂತಹ ಕ್ಲೇಮುಗಳನ್ನು, ನಿಯಮ

13 ರಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಲಾದ ಕನಿಷ್ಟ 2 ಸಾಕ್ಷ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಕ್ಲೇಮುಗಳನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಂಡ ದಿನಾಂಕದಿಂದ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯೊಳಗೆ ಸಲ್ಲಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಪರಂತು, ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಯು, ಅಗತ್ಯವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದಲ್ಲಿ ಆ ಕುರಿತು ಲಿಖಿತದಲ್ಲಿ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದ ನಂತರ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಅಂತಹ ವರದಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಬಹುದು.

(ಬಿ) ಅದರ ಸಮುದಾಯ ಅರಣ್ಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ದಿನಾಂಕವನ್ನು ನಿಗಧಿ ಪಡಿಸುವುದು, ಮತ್ತು ಗಣನೀಯ ಪರಸ್ಪರ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿರುವ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಉಪ ವಿಭಾಗೀಯ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಗೆ ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು.

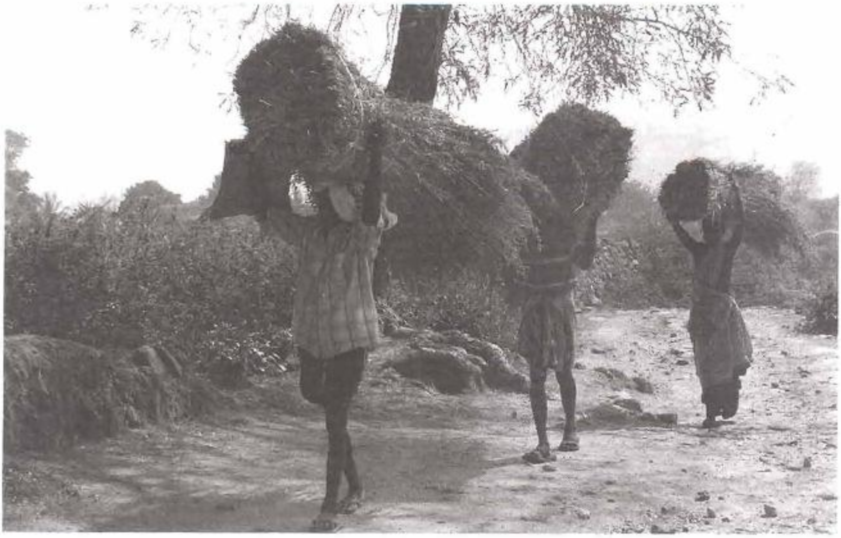

ಅರಣ್ಯ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಹಕ್ಕು ಪಡೆಯಲು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾದ ಅರ್ಜಿ ನಮೂನೆ

ಅನುಬಂಧ – I

[ನಿಯಮ 6(1) ನೋಡಿ]

ನಮೂನೆ – ಎ

ಅರಣ್ಯ ಭೂಮಿಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಕ್ಲೇಮಿನ ನಮೂನೆ

[11(1)(ಎ) ನಿಯಮವನ್ನು ನೋಡಿ]

1. ಕ್ಲೇಮುದಾರನ(ರ) ಹೆಸರು : ಸಣ್ಣ ಮಾದಯ್ಯ
2. ಪತಿ/ ಪತ್ನಿಯ ಹೆಸರು : ಮಾದಮ್ಮ
3. ತಂದೆ/ ತಾಯಿಯ ಹೆಸರು : ಮಾದಪ್ಪ
4. ವಿಳಾಸ : [illegible], ಮ.ಮ. ಬೆಟ್ಟ, ಅಂಚೆ, ಕೊಳ್ಳೇಗಾಲ ತಾಲ್ಲೂಕು
5. ಗ್ರಾಮ : [illegible]
6. ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿ : ಮ.ಮ. ಬೆಟ್ಟ
7. ತಹಸೀಲ್/ ತಾಲೂಕು : ಕೊಳ್ಳೇಗಾಲ
8. ಜಿಲ್ಲೆ : ಚಾಮರಾಜನಗರ
9. (ಎ) ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟು : ಹೌದು/ ಇಲ್ಲ

   (ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರದ ಅಧಿಪ್ರಮಾಣಿತ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಲಗತ್ತಿಸಿ) ಲಗತ್ತಿಸಿದೆ

   (ಬಿ) ಇತರ ಪಾರಂಪರಿಕ ಅರಣ್ಯ ವಾಸಿ: ಹೌದು/ ಇಲ್ಲ

   ಗಂಡ/ ಹೆಂಡತಿ ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟಿನವರಾಗಿದ್ದರೆ (ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರದ ಅಧಿಪ್ರಮಾಣಿತ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಲಗತ್ತಿಸಿ).
10. ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿನ ಇತರ ಸದಸ್ಯರ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ವಯಸ್ಸು : [illegible]

    (ಅವಲಂಬಿತ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ವಯಸ್ಕರೂ ಸೇರಿದಂತೆ) [illegible] ಮಾದಪ್ಪ

ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿನ ಸ್ವರೂಪ:

1. ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿರುವ [illegible] ಭೂಮಿಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ

   ಎ) ಜಿರಾಯ್ತಿ [illegible]

   ಬಿ) ತೋಟ -- ಬಾಗಾಯ್ತು/ತರಿ, ಯಾವುದಾದರೂ ಇದ್ದರೆ: [illegible]

   (ಅಧಿನಿಯಮದ 3(1) (ಎ) ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ನೋಡಿ)

2. ಬಂಜರು ಭೂಮಿಗಳು ಯಾವುದಾದರೂ ಇದ್ದರೆ: ಇಲ್ಲ.

   (ಅಧಿನಿಯಮದ 3(1) (ಎಫ್) ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ನೋಡಿ)

3. [illegible] ಯಾವುದಾದರೂ ಇದ್ದರೆ: ಇಲ್ಲ

   (ಅಧಿನಿಯಮದ 3(1) [illegible] ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ನೋಡಿ)

4. [illegible] ಭೂಮಿ ಅಥವಾ ಪರ್ಯಾಯ ಭೂಮಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಇದ್ದರೆ: ಇಲ್ಲ

   (ಅಧಿನಿಯಮದ 3(1) [illegible] ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ನೋಡಿ)

5. ಭೂ [illegible] ಯಾವ ಭೂಮಿಯಿಂದ ಸ್ಥಳಾಂತರ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತೋ ಆ ಭೂಮಿ

   (ಅಧಿನಿಯಮದ 4(3)ನೇ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ನೋಡಿ) ಇಲ್ಲ

6. [illegible] ವಿಸ್ತೀರ್ಣ, ಯಾವುದಾದರೂ ಇದ್ದರೆ:

   (ಅಧಿನಿಯಮದ 3(1) [illegible] ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ನೋಡಿ) ಇಲ್ಲ

7. [illegible] ಯಾವುದಾದರೂ ಇದ್ದರೆ:

   (ಅಧಿನಿಯಮದ 3(1) [illegible] ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ನೋಡಿ) [illegible]

8. ಸಮರ್ಥನೆಯ ಸಾಕ್ಷ್ಯ: [illegible]

   (ನಿಯಮ 11 ನೋಡಿ)

9. [illegible]

ಶ್ರೇಯಸ್ಸುದಾರನ(ರ) ಸಹಿ/ ಹೆಬ್ಬೆರಳು ಗುರುತು: [illegible]

ಸಮುದಾಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಮೇಲೆ ಹಕ್ಕು ಹಪಡೆಯಲು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾದ ಅರ್ಜಿ ನಮೂನೆ

ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ

ಬುಡಕಟ್ಟು ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಮಂತ್ರಾಲಯ.

ನಮೂನೆ - ಬಿ

ಸಮುದಾಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಕ್ಲೇಮಿನ ನಮೂನೆ

[11 (1)(ಎ) ಮತ್ತು (4)ನೇ ನಿಯಮವನ್ನು ನೋಡಿ]

1. ಕ್ಲೇಮುದಾರನ (ರ) ಹೆಸರು : [illegible]
   ಎ. ಅರಣ್ಯವಾಸಿ ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯ: ಹೌದು/ ಇಲ್ಲ
   ಬಿ. ಇತರ ಪಾರಂಪರಿಕ ಅರಣ್ಯ ವಾಸಿ ಸಮುದಾಯ: ಹೌದು/ ಇಲ್ಲ
2. ಗ್ರಾಮ: [illegible]
3. ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿ: [illegible]
4. ತಹಸೀಲು/ ತಾಲೂಕು: [illegible]
5. ಜಿಲ್ಲೆ: [illegible]

ಅನುಭವಿಸಿದ ಸಮುದಾಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸ್ವರೂಪ:

1. ನಿಸ್ತಾರ್‌ನಂಥ ಸಮುದಾಯ ಹಕ್ಕುಗಳು, ಯಾವುದಾದರೂ ಇದ್ದರೆ: ಇಲ್ಲ.
   (ಅಧಿನಿಯಮದ 3(1) (ಬಿ) ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ನೋಡಿ)
2. [illegible] ಹಕ್ಕುಗಳು, ಯಾವುದಾದರೂ [illegible]
   (ಅಧಿನಿಯಮದ 3(1) (ಸಿ) ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ನೋಡಿ)
3. ಸಮುದಾಯದ ಹಕ್ಕುಗಳು
   ಎ. [illegible] ಹಕ್ಕುಗಳು (ಮೀನು, [illegible]) ಯಾವುದಾದರೂ ಇದ್ದರೆ: [illegible]
   ಬಿ. [illegible] ಹಕ್ಕು ಯಾವುದಾದರೂ ಇದ್ದರೆ: ಇಲ್ಲ
   [illegible]
   ಯಾವುದಾದರೂ ಇದ್ದರೆ: [illegible]
   (ಅಧಿನಿಯಮದ 3(1) (ಡಿ) ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ನೋಡಿ)
4. [illegible] ಬುಡಕಟ್ಟು [illegible]
   [illegible] ಮತ್ತು [illegible]

[illegible]

[illegible]

5. [illegible]

[illegible]

[illegible]

6. [illegible]

[illegible]

7. [illegible]

[illegible]

8. [illegible]

[illegible]

S.R. Printers, Mysore